

Vai medija kritizētajai personai ir tiesības prasīt iekļaut materiālā savu skatījumu?

Kas medijiem ir jāņem vērā kādu kritizējot? Kad mediji ziņo par konfliktiem, pārkāpumiem, parasti ir iesaistītas puses ar atšķirīgu skatījumu uz notikušo. Objektivitātes, informācijas daudzveidības, godprātības principi paredz, ka medijs izmanto dažādu pušu, arī materiālā skartās puses skatījumu. To sauc par “tiesībām uz atbildi”. Tomēr šis nav mehāniski pielietojams princips – ir dažādi mediju formāti, materiālu žanri, informācijas ievākšanas un publicēšanas ātrumi, tēmas atspoguļojuma plašums un noturība dienaskārtībā, personu sasniedzamība komentāram, kritikas smagums, kritizētās puses statuss un līdzšinējā komunikācija – tie nosaka šī principa īstenošanu konkrētajā situācijā.

Kādās situācijās personai ir tiesības uz atbildi?

Vistiešāk tādas tiesības ir situācijās, kad kāds tiek kritizēts, tiek izplatīta informācija par iespējamām nelikumībām tā darbībā, neētisku rīcību. Žurnālistikas labā prakse paredz, ka pat situācijās, kad uzrunātā puse nav sniegusi komentāru, medijs norāda, ka ir tai lūdzis komentāru. Ja materiāla sagatavošanā jau ir izmantota šīs puses iepriekš sniegtā informācija un atspoguļota tās pozīcija, medijiem nav pienākuma īpaši prasīt šai pusei komentāru un iekļaut to materiālā. Līdzīgas situācijas var būt, kad medijs seko tēmas attīstībai un ziņo jau par nākamajām kriminālprocesuālām darbībām, apsūdzības uzrādīšanu, tiesas prāvā liecināto u. tml.

Vai iespējams sniegt medijam komentāru pēc tam, kad raksts vai sižets jau ir izskanējis?

Aizskartajām pusēm ieteicams vērsties tieši pie medija, informējot to par savu skatījumu un lūdzot to atspoguļot. Ja komentārs medijam ir sniegts pēc materiāla publicēšanas, medijiem ir iespēja rīkoties dažādi – materiālu papildināt, veidot jaunu materiālu, pieņemt informāciju zināšanai nākamajai reizei, kad tas ziņos par tēmas attīstību. To nosaka tēmas svarīgums, materiāla formāts, kritikas smagums, sabiedrības interese. Cieņas princips šādās situācijās paredz informācijas sniedzējam izskaidrot medija rīcību ar tā sniegto informāciju – ko medijs ar to plāno darīt vai kāpēc neiekļaus to jau publicētajā materiālā. Jāatzīmē, ka interneta publikācijas ir viegli papildināt, tāpēc medijiem ir ieteicams tās papildināt ar rakstā skartās puses komentāru vai veidot jaunu publikāciju, kas satur aizskartās puses skaidrojumu.

Kā ar situācijām, kad mediji, pārstāstot citur publicētu informāciju, to saīsina?

Medijiem pārstāstot citu mediju sagatavotās ziņas, informācija tiek reducēta – mazāk būtiskā informācija tiek izlaista. Iespējamās situācijas, kad personas argumenti atvasinātajā materiālā vairs nav pieminēti. Atbilstošākais risinājums aizskartajai pusei ir reaģēt nekavējoties un konstruktīvi – sazināties ar redakciju un lūgt materiālu papildināt ar tā nostāju.

Ar ko intervijas un viedokļraksti ir īpaši?

Interviju un viedokļrakstu žanru ietvaros paustā un izplatītā kritiskā informācija tiek uzskatīta par trešās personas atbildību, par ko medijs parasti nav atbildīgs. Kritizētajai pusei ir iespēja informēt mediju par savu skatījumu, tomēr medijiem nav pienākuma to publicēt. Lai arī labā mediju prakse kādas tēmas vai personas atklāšanā, būtu ilgākā laika posmā uz to sniegt lasītājiem vai skatītājiem sabalansētu skatījumu, – vai to darīt un kā, izlemj redakcija. Ne vienmēr tas nozīmē dot kritizētajai pusei tādu pašu platformu, kā kritikas izplatītājam. Piemēram, pēc intervijas ar prokuru par sabiedriski nozīmīgas lietas izmeklēšanu, žurnālam nav pienākuma intervēt apsūdzētos. Pēc kritiska viedokļraksta par Krievijas kara noziegumiem Ukrainā, medijam nav pienākuma publicēt Krievijas valdības pārstāvju vai aizstāvju pārdomas.